

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
İNSAN VE TOPLUMBİLİMLERİ FAKÜLTESİ

TARİH
(2022 - 2023) Ders Bilgi Formu

Ders Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U Saat	AKTS	Z / S
Osmanlı Paleografyası ve DiplomatİKası I	TAR369	5	3 + 0	5,0	Seçmeli
Birim Bölüm	Tarih - Lisans (Yüz yüze ve örgün)				
Amaç	Osmanlı arşiv belgelerinin yazı tipleri, belgelerin okunması ve türlerini bilme				
Ders İçeriği	Bu derste öğrencilere Osmanlı Devleti'nin kullandığı yazı türleri tanıtılacak ve özellikle sülüs, nesih ve rik'a ile yazılmış metinler gösterilecektir. Dersin ilk haftalarında Osmanlı alfabesinin bu yazı türlerinde göre adaptasyonu incelenecek, harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları uygulamalı bir şekilde gösterilecek ve yazı türleri arasındaki farklara işaret edilecektir. Birkaç hafta içerisinde öğrencilerden, önceki yıllarda öğrene geldikleri matbu yazı ile el yazısı çeşitleri arasındaki farkları seçebilmeleri beklenmektedir. Daha sonra Osmanlı arşivindeki metinler üzerinden Osmanlıca okumaları yapılacaktır. Derste öğrencilerden aktif katılım beklenmekle beraber devam şarttır. Bilindiği gibi geniş bir coğrafyaya altı buçuk asır boyunca hükmeden Osmanlı Devleti, geride büyük bir arşiv bırakmıştır. Vaktiyle Osmanlı topraklarında yaşayan ancak bugün müstakil statüde bulunan pek çok devlet Osmanlı arşivleri üzerinden kendi geçmişlerini araştırabilmektedir. Dahası dönemin önde gelen devletleri de hem tarihlerini yazabilmek hem de Osmanlı Devleti ilişkilerini açıklayabilmek için bu arşivlere muhtaçtır. Derste öğrencilere sunulacak olan altyapı ile onlar da bu geniş arşive erişim imkanı elde edeceklerdir. Belgeleri tanıyacak, çözümleyebilecek ve günümüz alfabesine aktararak Türkçeye çevirebileceklerdir. Dertse ayrıca öğrencilere Osmanlıca yazılan belge türleri hakkında da bilgi verilecektir. Bu bağlamda ferman, berat, tezkire, irade, şukka, arzuhal gibi çok sık karşılaşılan belge türleri tanıtılacaktır. Bu belge türlerinden örnekler incelenecektir. Bunun yanı sıra nüfus defterleri, temettuat defterleri, vergi defterleri, vilayet/nezaret gelen giden defterleri, ayniyat defterleri gibi perakende evrak dışında tutulmuş defterler de incelenecektir. Dersin katılımcılarına hem belge türleri hem de defter tasniflerinden ödevler verilerek deste gösterilen örnekler pekiştirilecektir. Ders anlatımı yapılırken ve konular hakkında bilgi verilirken arşiv kaynakları ve kataloglarının yanı sıra Mübâhat Kütükoğlu'nun "Osmanlı Belgelerinin Dili" kitabı ve İslam ansiklopedisindeki Osmanlı paleografyası ve diplomatİKasıyla ilgili maddeler kullanılacaktır. Teorik bilgiler aktarıldıktan sonra ilgili belge türü için öğrenciler arşivdeki fonlara yönlendirilecek ve araştırma yapması sağlanacaktır. Böylelikle öğrenciye tarih araştırması yaparken veya akademik bir araştırma yaparken arşivi nasıl kullanacağı da gösterilmiş olacaktır. Özetle öğrenciler bu dersi alıp başarıyla geçtikten sonra Osmanlı arşivlerini tanıyacak, belge türleri de defter fonları hakkında bilgi sahibi olacak ve Osmanlıca yazılmış metinleri Latin alfabesine aktarma ve modern Türkçeye çevirmede tecrübe sahibi olacaklardır.				
Ders Veren	Dr. Öğr. Üyesi Ali OKUMUŞ				
Ders Kaynakları	Mübâhat S. Kütükoğlu, Osmanlı Belgelerinin Dili (DiplomatİK), İstanbul 1994				

Hafta	Konu
1	Osmanlı paleografyası ve diplomatİKası hakkında genel bilgi verilmesi
2	Osmanlı arşiv evrakında kullanılan yazı tipleri bilgi verilmesi
3	Osmanlı arşiv evrakında kullanılan alâmetler ve mühürler hakkında bilgi verilmesi
4	Ferman nedir? Teorik olarak anlatılması ve örnek belge çalışması yapılması
5	Berat nedir? Teorik olarak anlatılması ve örnek belge çalışması yapılması
6	Name-i humâyûn nedir? Teorik olarak anlatılması ve örnek belge çalışması yapılması
7	Ahîdnâme-i humâyûn nedir? Teorik olarak anlatılması ve örnek belge çalışması yapılması
8	Ara sınav
9	Hatt-ı humâyûn nedir? Teorik olarak anlatılması ve örnek belge çalışması yapılması
10	İrade-i seniyye nedir? Teorik olarak anlatılması ve örnek belge çalışması yapılması
11	Buyruldu nedir? Teorik olarak anlatılması ve örnek belge çalışması yapılması
12	Telhis nedir? Teorik olarak anlatılması ve örnek belge çalışması yapılması
13	Takrir nedir? Teorik olarak anlatılması ve örnek belge çalışması yapılması
14	Genel değerlendirme
15	1
16	Yarıyıl sonu sınavı

Ders İş Yüğü	Çalışma Türü / Öğretim Metotlar	Süresi (Saat)	Sayısı
Dinleme ve anlamlandırma	Ders	3	14
Dinleme ve anlamlandırma, gözlem/durumları işleme, eleştirel düşünme, soru geliştirme	Tartışmalı Ders	3	14
Önceden planlanmış özel beceriler	Vaka Çalışması	3	12
Önceden planlanmış özel beceriler	Problem Çözme	1	4
Ara Sınav 1		1	1
Kısa Sınav 1		1	1
Final		1	1
Ders İş Yüğü:		127	
AKTS (Ders İş Yüğü / 25.5):		4,98	

Program Çıktıları

1	Tarihi olayları anlamak için kronolojinin ve salt anlatının yeterli olmayacağını, farklı bilim dallarının sağlayacağı imkânlardan yararlanmak gerektiğinin farkına varmıştır.
2	Alanıyla ilgili yapılmış herhangi bir araştırmanın özgün ve bilimsel yeterlilikte bir çalışma olup olmadığı tayin edebilir.
3	Tarih disiplini ile ilgili konularda uzman ya da bilgisi olmayan dinleyicileri bilgilendirir, onlara elde ettiği bulgularla ilgili düşüncelerini açık bir biçimde yazılı ve sözlü olarak ifade eder.
4	Sosyal bilimlerin sağladığı metodolojik ve kuramsal imkanları kullanarak tetkik, tahlil ve teşhis yapabilme yeteneğine sahiptir.
5	Sahasıyla ilgi çalışmaları yetkin bir şekilde ve inisiyatif kullanarak yapabilir.
6	Araştırmaları esnasında karşılaşılabileceği engelleri nasıl aşacağını bilir ve çözümleri uygular.
7	Çalışmaları sırasında bilimsel ahlaki değerleri bir an olsun unutmadan, bunlara sadık kalır.
8	Tarihçinin sürekli çalışması ve sahasıyla ilgili yayınları takip etmesi gerektiğini bilir. Bunları takip ederken, yeni gelişmelerden ve varılan bilimsel sonuçlardan haberdar olur. Bu sayede bilimsel heyecanını sürekli canlı tutar ve akademik körelmeye maruz kalmaz.
9	Çalışmalarının sonuçlarının sadece meslektaşlarına değil, çeşitli toplumsal kesimlere de ulaşmasını sağlar.
10	Ülkenin kültürel, medeni ve millî varlığının gelişmesi için bu sonuçları azami ölçüde kullanır.
11	Bir sosyal bilimci olduğunun farkında olarak toplumla bağlarını hem mesleki, hem de insani anlamda güçlü tutar.
12	Kaynak dillerini bilir. Tarih alanında yapılmış güncel araştırmaları takip ederek yeterli düzeyde anlayabilir ve meslektaşları ile iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmayı amaç edinir.
13	Tarih alanının gerektirdiği bilgisayar yazılımı ve donanımı bilgisine sahiptir; bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır.
14	Tarih metodolojisini kullanarak, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorumlama ve sentez yapma becerilerine sahiptir ve alanıyla ilgili çalışmaları bağımsız veya ortak çalışma olarak yürütebilir.

Ders Öğrenme Çıktısı - Program Çıktıları (1 -5 Puan Aralığı)

Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ 10	PÇ 11	PÇ 12	PÇ 13	PÇ 14
Osmanlı arşiv evrakı yazı tipleri, okunması ve türleri hakkında bilgi sahibi olur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ortalama Değer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

<https://ebs.bilecik.edu.tr/pdf/dersbilgigetir/306166>